

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kokous

Kokousaika: perjantai 10.3. klo 8.55-15.45

Kokouspaikka: Opetusministeriön auditorio Jukola Meritullinkatu 1, 4 krs.

Puheenjohtaja: Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto

Sihteeri: Helena Mattila, Kansalliskirjasto

Jäsenet: <http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/toiminta/jasenet.htm>

Poissa: Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto; Helena Hämynen, Joensuun yliopiston kirjasto; Tore Ahlbäck, Åbo Akademis bibliotek; Maria Schröder, Hanken - iltapäivällä häntä sijaisti Anita Bäck, Kai Ekholm poistui iltapäiväksi.

Kokoukseen osallistuivat myös: Juha Hakala, Kansalliskirjasto sekä Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto.

1. Kokouksen avaus ja strategiatyön aikataulu

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja esitteli strategiatyön aikataulua. Hyväksyttiin aikataulu, jonka mukaan strategia on valmis kesäkuun puolessa välissä ja toimintasuunnitelmaa käsitellään neuvoston kokouksessa marraskuussa.

Käsittelyaikataulu:

20.1. työryhmä, 16.2. työryhmä, 10.3. neuvosto (swot, visio, perustehtävä, asiakkaat, sidosryhmät), 29.3. työryhmä, 28.4. työryhmä, 12.5. neuvosto (tavoitteet, päämäärät, kriittiset menestystekijät), 5.6.2006 klo 13.00 työryhmä, jonka jälkeen strategia kommentoitiin sähköpostitse neuvoston jäsenille (mittarit, toimenpideohjelma), 15.6. strategia valmis, lokakuun alussa työryhmä, marraskuussa neuvosto (toimintasuunnitelma).

2. Strategian työstäminen

Työstettiin tuplatiimi-tekniikalla yhteistyössä vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä ovat yliopistokirjastojen neuvoston perustehtävät?
- Mistä seikoista yliopistokirjastojen neuvoston visio koostuu eli mitä haluamme viestiä visiollamme?
- Kuka/ketkä/mitkä ovat yliopistokirjastojen neuvoston asiakkaita?

Strategiaryhmä analysoi vastaukset ja käyttää niitä verkoston strategian 2007-2012 pohjana.

3. Strategiaryhmän työn esittely: SWOT

Käytiin läpi erityisesti SWOTia sekä keskusteltiin sidosryhmistä ja kumppaneista. SWOTista kyseenalaistettiin moniakin strategiaryhmän vahvuuksiksi määrittelmiä kohtia sekä todettiin, että tietyt asiat (esimerkiksi korkeakoulujärjestelmän rakenteellinen muutos) voivat olla sekä mahdollisuus että uhka. Strategiaryhmä käsittelee neuvoston kommentit seuraavassa kokouksessa ja käyttää niitä hyväkseen lopullisen SWOTin laatimisessa.

Kansainvälisistä edustuksista todettiin, että olisi hyvä jos neuvosto esittäisi niihin omia jäseniään. Kansainvälistä tunnettua voidaan hankkia myös siten, että neuvoston toimintaa esitellään Suomessa järjestettävissä kansainvälisissä seminaareissa ja ulkomaisissa lehdissä.

4. Toimintakertomus ja toimintasuunnitelma

Tehtiin tarkistuksia toimintakertomukseen ja toimintasuunnitelmaan ja hyväksyttiin ne. Keskusteltiin hankkeista. Todettiin, että neuvoston strategia ja toimintasuunnitelma tulisi käsitellä paikallistasolla. Puheenjohtaja ehdotti, että strategiaryhmä tai työvaliokunta suunnittelisi toimintamallin, jolla neuvoston asioita tehdään laajemmin tunnetuksi yliopistokirjastoissa ja osallistumista laajennetaan.

5. Sakari Karjalaisen esitys

Sakari Karjalainen kertoi tiedepolitiikan ajankohtaisista asioista ja antoi myönteistä palautetta neuvoston toiminnasta sekä haastoi keskusteluun yliopistokirjastojen roolista tulevaisuudessa. Yliopistokirjastojen neuvosto sai Karjalaiselta kiitosta avoimuudesta, yhteistyökykyisyydestään sekä konkreettisista hankkeistaan. Karjalainen esitti toiveen, että yliopistojen rehtorit ja rehtorien neuvosto ottaisivat oppia yliopistokirjastojen neuvoston aktiivisesta tavasta toimia sekä käynnistää aitoja konkreettisia kehittämishankkeita.

Kun Karjalainen käsitteli tiedepolitiikan ajankohtaisia tapahtumia, hän viittasi mm. valtioneuvoston huhtikuussa 2005 tekemään periaatepäätökseen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisen kehittämisen suuntaviivoista¹. Hän kertoi, että periaatepäätöksen pohjalta Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on laatimassa raporttia osaamiskeskittymien ja tutkimusinfrastruktuurin kehittämisen keskeisistä linjauksista ja periaatteista. Raportti valmistunee kesäkuuhun 2006 mennessä². Karjalainen kävi läpi keskeisiä asioita opetusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmasta sekä mainitsi, että korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet on kirjattu maaliskuussa 2006 julkaistuun keskustelumuihistoon³. Lisäksi hän kertoi, että opetusministeriössä laaditaan parhaillaan hallinnonalan tietostrategiaa.

Yliopistokirjastojen neuvostolta Karjalainen halusi tiedot siitä, mihin suuntaan neuvoston strategia tulee kehittymään ja mitä yliopistokirjastojen näkökulmasta tulisi saada seuraavaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sekä hallitusohjelmaan. Karjalainen itse arvioi, että julkaisutoimintaan liittyvät muutokset tulevat vaikuttamaan vahvasti kirjastojen toimintaan (kustannustoiminta, Open Access –julkaiseminen). Hän toivoi, että yliopistokirjastot ottavat aktiivisen roolin julkaisutoiminnan kehittäjinä ja noin kolmen, neljän vuoden kuluttua suomalaiset tutkimukset olisivat saavutettavissa avoimien julkaisuarkistojen kautta. Karjalainen kysyi yliopistokirjastojen kantaa siihen, voisiko yliopistokirjastoilla olla uusi, neuvoston strategiassa täsmennetty rooli huippuyksiköiden ja osaamiskeskusten kehittämisessä vai riittääkö strategisesti vain aikaisempi yleinen määrittely siitä, että yliopistokirjastot tarjoavat nykytarpeet ylittäviä palveluja. Hän kysyi myös, miten yliopistokirjastot näkevät oman roolinsa oppimisympäristöjen kehittäjänä. Kokouksessa kerrottiin Karjalaiselle muun muassa sitä, minkälainen kirjastojen rooli

¹ Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen tutkimusjärjestelmän kehittämisestä
http://www.minedu.fi/tiede_ja_teknologianeuvosto/hankkeet/periaatepaatos_2005.pdf,
muistio: http://www.minedu.fi/tiede_ja_teknologianeuvosto/hankkeet/periaatepaatos_muistio_2005.pdf

² Lähiajan tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan peruslinjat
http://www.minedu.fi/tiede_ja_teknologianeuvosto/hankkeet/Peruslinjat2006.pdf

³ Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet.:
http://www.minedu.fi/julkaisut/muut/2006/Korkeakoululaitoksen_rakenteellinen_kehittaminen.pdf

on eri yliopistoissa tällä hetkellä erilaisten toimintojen keskipisteessä (perinteiset kirjastotoiminnat, atk ja helpdesk, viestintä, oppimiskeskuspalvelut, tutkimuskeskustoiminnot jne.) sekä välitettiin huolestuneisuus tehtävien ja opiskelijamäärien kasvun sekä rahoituksen välisestä suhteesta.

Rahoituksen osalta Karjalainen viittasi ulkopuolisen rahoituksen osuuden kasvutavoitteisiin sekä siihen, että yleiskustannuserän pitäisi kattaa lisätyö, joka aiheutuu ulkopuolisella rahoituksella toteutettavasta tutkimustyöstä. Yliopistokirjastojen näkökulmasta ongelmana on, että yleiskustannuserää – muutamia harvoja yliopistokirjastoja lukuun ottamatta – ei kohdisteta yliopistoissa kirjastopalveluihin. Yliopistokirjastot toivoisivatkin opetusministeriöltä jonkinlaista suositusta yleiskustannuserän kohdentamisesta kirjastoihin, mutta Karjalaisen mukaan opetusministeriö ei ole kovin halukas tarkasti vahtimaan sitä, miten yliopistot kohdistavat yleiskustannuseränsä. Hän totesi, että neuvotteluasemiaan vahvistaakseen yliopistokirjastojen olisi hyvä selvittää yhtä ulkopuolisen rahoituksen saajaa kohti syntyvä kirjaston palvelun rahoitustarve. Todettiin, että olisi tarpeen määritellä myös volyymien kasvua (määrä, syvyys) vastaava rahoitustarve. Yksi tapa määritellä kirjastojen rahoitus olisi sopia opiskelija- ja henkilötötyvuoden hintaan kirjasto-osuus ja soveltaa mallia perus- ja yleiskustannuksiin. Rahoitusselvityksen tarpeellisuus erilaisten mallien hahmottamisessa nousi esiin. Yliopistokirjastot kertoivat, että erityisenä ongelmana koetaan uusien tutkimusryhmien asema, koska nykyisiltä asiakkailta on vaikea vähentää palveluja, mutta uusille voidaan perustella rahoituksen vähyydestä johtuvaa tiukkuutta. Lisäksi yliopistokirjastot ovat huolissaan Karjalaiseltakin kiitosta saaneiden konkreettisten yhteisten hankkeiden toteuttamisedellytyksistä, jos opetusministeriön rahoitus jatkossa vähenee.

Yliopistokirjastot painottivat olevansa sidoksissa oman kehysorganisaationsa päätöksiin. Karjalaiselta tiedusteltiin näkykö yliopistojen yhteiskunnallinen palvelutehtävä opetusministeriöön päin. Karjalainen totesi, että ei ole vielä ehtinyt käydä läpi yliopistojen toimintakertomuksia ja toimintasuunnitelmia, jotta osaisi vastata siihen, miten kirjastot näkyvät niissä.

6. Suomen yliopistokirjastojen neuvoston edustajat perusaineistojen määrittelytyöryhmään

Kansalliskirjastosta oli tullut neuvostolle pyyntö nimetä johtaja- ja asiantuntijaedustaja elektronisten perusaineistojen määrittelytyöryhmään. Edustajiksi valittiin Mirja Iivonen Tampereen yliopiston kirjastosta sekä Marja Hirn Helsingin yliopiston kirjastopalvelujen koordinointiyksiköstä. Molemmat ovat suostuneet tehtävään.

7. Linnea2 atk-hankintaryhmän ohjausryhmän puheenjohtajan näkökulmia atk-hankintoihin

Esko Ala-Peijari kysyi yliopistokirjastojen kantaa siihen, että Linnea2 atk-hankintaryhmässä lähdetäisiin selvittämään kirjastojärjestelmien ylläpidon ostamista kokonaispalveluna joltakin palvelun tarjoajalta. Selvittely viivästyttäisi ratkaisun tekemistä, mutta sen tekeminen olisi valtion IT-strategian linjausten mukaista toimintaa. Kustannusvaikutuksista Ala-Peijari totesi, että osto kokonaispalveluna todennäköisesti vakiinnuttaisi kustannustasoa. Ala-Peijari oli sitä mieltä, että palvelun kuvauksessa ja määrittelyssä olisi hyvä ottaa kantaa kustannustehokkuuteen (esimerkiksi voidaanko joitakin palveluun liittyviä

ylläpitotehtäviä hoitaa myös virka-aikaan eikä yö-, lauantai- ja pyhäpäivinä).
Selvittelytyöhön ryhtyminen hyväksyttiin.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Seuraavat kokoukset: työvaliokunta 28.4.2006, neuvosto 12.5.2006.

Vakuudeksi

Helena Mattila